
СВІТОГОСПОДАРСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

УДК 339.976.2:332.14

Ю. К. МАСЛОВ,
*професор, доктор політичних наук,
професор кафедри філософії, історії та політології
Одеського національного економічного університету,
вул. Преображенська, 8, 65082, Одеса, Україна*

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МАКРОРЕГІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЯХ ЄС: КОНЦЕПТУАЛЬНЕ БАЧЕННЯ ТА ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Досліджено теоретичні аспекти міжстратегічної співпраці. Визначено базові компоненти макрорегіональних стратегій ЄС. Обґрунтовано необхідність координації макрорегіональних, національних і місцевих стратегій. Сформовано концептуальне бачення щодо імплементації макрорегіональної стратегії для Дунайського регіону на території України в контексті глобалізаційних викликів.

Ключові слова: стратегічне планування; міжстратегічна співпраця; макрорегіональна стратегія.

Бібл. 4.

UDC 339.976.2:332.14

YURI MASLOV,
*Professor, Doctor of Polit. Sci.,
Professor of the Department of Philosophy, History and Political Science
Odesa National Economic University,
8, Preobrazhenska St., Odesa, 65082, Ukraine*

UKRAINE'S PARTICIPATION IN MACRO-REGIONAL STRATEGIES OF THE EU: A CONCEPTUAL VISION AND CHALLENGES OF GLOBALIZATION

The theoretical aspects of the inter-strategic cooperation are studied. The basic components of macro-regional strategies of the EU are identified. The necessity of coordination between the macro-regional, national and local strategies are substantiated. A conceptual vision of implementing the macro-regional strategy for the Danube region in Ukraine in the context of globalization challenges is formed.

Keywords: strategic planning; inter-strategic cooperation; macro-regional strategy.

References 4.

Одним з пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку України є прискорення євроінтеграційних процесів і формування згуртованого та процвітаючого загальноєвропейського простору з відповідним рівнем життя населення прикордонних регіонів, що забезпечить позитивний вплив на конкурентоспроможність держави. Важливим аспектом підвищення дієвості державного менедж-

© Маслов Юрій Костянтинович (Maslov Yuri), 2019; e-mail: jurij.maslov@gmail.com.

менту на цій траєкторії є запровадження стратегічного планування – як умови забезпечення реалізації потенціалу розвитку національної економіки.

Протягом останніх десятиліть стратегічне планування розширило сферу своєї популяризації в економіці, охопивши мікрорівень та макроекономічний горизонт. Так, останніми роками доволі жваво розробляються стратегії розвитку міст, громад, стратегічні документи регіонального та секторального рівнів тощо, а також стратегії реалізації глобальних для світового співтовариства пріоритетів та цілей сталого розвитку. В даному контексті йдеться, наприклад, про цілі збалансованого розвитку ООН, а також про пріоритети, визначені в макрорегіональних стратегіях ЄС. Для збільшення взаємної корисності та належного ефекту від їх реалізації вкрай важливими є співпраця та координація дій за різними стратегічними документами. Відтак, особливої актуальності набуває проблема міжстратегічного співробітництва, зокрема, на шляху реалізації макрорегіональних стратегій ЄС.

Важливим пріоритетним напрямом євроінтеграційної політики України є транскордонне співробітництво в Дунайському регіоні, що відкриває великі можливості для прискорення євроінтеграційних процесів. Участь нашої держави в реалізації стратегічних цілей макрорегіональної стратегії цього регіону вимагає комплексного підходу до вирішення спільних питань територіальної громади за допомогою інструментарію стратегічного планування, що зумовлює необхідність подальшого дослідження проблеми.

Стратегічне планування в системі державного управління є об'єктом дослідження багатьох як українських, так і зарубіжних науковців. З позиції реалізації макрорегіональних стратегій ЄС здебільшого її розглядають у проблематиці міжрегіонального і транскордонного співробітництва. На цих проблемах зупинились у своїх працях О. Бабінова, С. Біла, З. Герасимчук, М. Долішній, І. Заблудська, М. Кушнір, В. Мамонова, Н. Мікуліна, В. Монастирський, Я. Жаліло та інші. Разом з тим, на наш погляд, подальшої розробки вимагає проблема координації стратегій різних рівнів (макрорегіональна – національна – регіональна) для імплементації спільних проектів, обміну найкращими практиками і досвідом, що допомагатиме досягненню цілей макрорегіональних стратегій ЄС.

Отже, **мета статті** – дослідити теоретичні та прикладні аспекти міжстратегічної співпраці з реалізації макрорегіональних стратегій ЄС, зокрема Стратегії ЄС для Дунайського регіону, та сформулювати комплексне уявлення щодо плану їх імплементації в регіонах України в контексті глобалізаційних викликів.

Як слушно наголошується в науковій літературі, сучасна методологія національно орієнтованого стратегічного планування потребує перспективного бачення стану конкретних соціально-економічних сфер і суспільства в цілому [1]. Це бачення підлягає детальному опрацюванню на макрорівні шляхом об'єднання зусиль фахівців різних наук (із залученням системоутворювальних бізнес-структур, інститутів громадянського суспільства, висококваліфікованих незалежних експертів). Перспективне бачення повинне мати глибокий соціальний зміст, орієнтуватися на розв'язання ключових питань соціально-економічного розвитку суспільства та держави.

Невід'ємною складовою процесу стратегічного планування є програмно-цільовий підхід, сутність якого, на думку С.М. Писаренко, полягає в першочерговому виокремленні цілей розвитку з подальшим підпорядкуванням розподілу ресурсів їх досягненню [2]. За такого підходу управління об'єктом має будуватися за

принципом управління цілісною системою, з установленням зв'язків і залежностей, розробкою системи заходів, що забезпечують найбільш ефективно досягнення поставлених цілей. При цьому, формуючи систему заходів, у край важливо концентруватися на найбільш нагальних проблемах, які вимагають втручання суб'єкта планування, усіх зацікавлених сторін та, безперечно, представників країн-партнерів, чий інтереси зачіпає відповідний стратегічний документ. Подібна система здатна знайти своє втілення в новому підході до управління, кращій координації на етапі формування відповідної політики державного втручання, підтримці вже розпочатого процесу, ініціації створення мереж співпраці тощо. Стимулювати та забезпечувати реалізацію подальших ініціатив покликані ідеї, відображені у проектах. Відтак, згідно з теорією стратегічного планування, в основі розробки стратегічних документів будь-якого рівня лежить загальний концепт: пріоритети – стратегічні цілі – заходи – проекти.

У контексті міжстратегічної співпраці, яка зумовлює необхідність адаптації та узгодження системи цілей національної та регіональних стратегій з планом дій та проектами реалізації макрорегіональних стратегій на територіях, охоплених сферою впливу останніх, у край важливим є узгодження системи стратегічних заходів з політикою ЄС, зокрема, з пріоритетами, визначеними у таких документах, як: Європа-2030 (Europe 2030 *), Територіальне гуртування (European Groupings of Territorial Cooperation **), Транс'європейські мережі (Trans-European Networks ***) тощо.

Варто зазначити, що необхідність розробки макрорегіональних стратегій зумовлена наявністю комплексних проблем територіальної спільноти, для розв'язання яких традиційні методи галузевого і територіального управління виявляються недостатніми, а сфера поширення територіальних проблем не збігається з економічним і адміністративним районуванням. З огляду на це, для макрорегіональних стратегій властивим є те, що вони, по-перше, охоплюють значну за масштабами територію – групу регіонів або значні за розміром території, що простягнулися через національні кордони, по-друге, націлені на забезпечення сталого і збалансованого розвитку соціогосподарської системи відповідного ієрархічного рівня. Такі стратегії забезпечують удосконалення існуючих і формування нових територіальних пропорцій та ефективних інтеграційних міжрегіональних зв'язків.

У межах регіональної політики ЄС на території Європи визначено чотири макрорегіони, які мають відповідні стратегії ****:

- стратегія ЄС для Балтійського регіону (2009 р.);
- стратегія ЄС для Дунайського регіону (2010 р.);
- стратегія ЄС для Адріатико-Іонічного регіону (2014 р.);
- стратегія ЄС для Альпійського регіону (2015 р.).

Чотири макрорегіональні стратегії ЄС охоплюють 19 країн-членів та вісім – не членів ЄС; загальна чисельність населення цих країн становить більш як

* Project Europe 2030 – challenges and opportunities [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/project-europe-2030-challenges-opportunities/>.

** European Groupings of Territorial Cooperation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/94/european-groupings-of-territorial-cooperation-egtc->.

*** TEN-T – Trans-European Networks [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.vlaamshavenscommissie.be/en/vhc/pagina/ten-t-trans-european-networks>.

**** Macro-Regional Strategies / European Union : an official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/.

340 млн. осіб. Тривають дискусії і щодо можливості появи інших європейських макрорегіональних стратегій.

Макрорегіональні стратегії ЄС ініціюються та пропонуються його зацікавленими країнами-членами (а в деяких випадках і країнами – не членами), що знаходяться в певній географічній зоні та зорієнтовані на вирішення спільних проблем, з якими стикаються держави-члени і “треті” країни певної географічної зони. Стратегії розроблено за принципом координації та взаємодії. Це означає оптимальне використання всіх наявних фінансових джерел, краще запровадження чинного законодавства та ефективне використання існуючих установ усіх рівнів. Вони прагнуть створити синергію та координацію між існуючою політикою, інструментами фінансування та ініціативами, які відбуваються в певному макрорегіоні, і тим самим отримати вигоду від поглибленого співробітництва, що сприятиме досягненню економічної, соціальної та територіальної згуртованості.

Відповідно до окресленого вище концепту стратегічного планування, всі макрорегіональні стратегії супроводжуються планом дій, який повинен регулярно оновлюватися з урахуванням нових потреб і змін контексту. З огляду на це, при його розробці важливо синтезувати пріоритети, стратегічні цілі та завдання, керуючись принципом консолідації спільних зусиль. Варто також наголосити на тому, що підвищення конкурентоспроможності територіальних спільнот має відбуватися на засадах сталого розвитку. Як компас щодо сталого розвитку в макрорегіональних стратегіях ЄС використовуються цілі ООН.

У Брюсселі 8 квітня 2019 р. відбулася конференція, присвячена цілям сталого розвитку. Європейська комісія (ЄК) представила аналітичну доповідь “На шляху до сталої Європи 2030” (A Sustainable Europe by 2030 *). Документ висвітлює пріоритети на наступні роки для ЄК нового скликання. Сімнадцять цілей сталого розвитку розробила ООН для досягнення сталого світу. Вони стосуються, зокрема, споживання, освіти, подолання бідності, змін клімату. Під ними підписалися понад 190 держав, у тому числі Україна. Країни зобов’язалися локалізувати дані цілі до 2030 р.

Отже, цілі сталого розвитку поступово входять у наше життя. Однак в Україні про них ідеться лише в контексті окремих проєктів, без їх інтеграції в найважливіші стратегічні документи, особливо ті, що пов’язані з реалізацією макрорегіональних стратегій ЄС. Взірцем для зміни існуючої ситуації може стати Європейський Союз, який має не тільки план запровадження цілей сталого розвитку, а й їх фінансування через план дій із сталого фінансування та інвестицій. Відповідно до цілей сталого розвитку ЄС на період до 2030 р., його інституції та держави-члени, включаючи регіональні та місцеві органи влади, повинні тісніше працювати разом для забезпечення кращої координації.

Так, однією з макрорегіональних стратегій є Стратегія ЄС для Дунайського регіону, яка запропонована Європейською комісією у 2010 р. і охоплює 14 країн Дунайського басейну, в тому числі й Україну ** – чотири регіони, включаючи Одеську область. Супровідними до неї є Висновки *** та План дій ****. Стра-

* Towards a Sustainable Europe by 2030 : reflection paper [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/tp_sustainable_europe_30-01_en_web.pdf.

** Strategy for the Danube Region (EUSDR) / European Union : an official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.danube-region.eu/>.

*** Council Conclusions on the EU Strategy for the Danube Region / European Union : an official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/genaff/12151.pdf.

**** European Union Strategy for the Danube Region: action plan / European Union : an official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/danube/action_plan_danube.pdf.

тегічні наміри цих та інших основоположних документів – розробити скоординовану політику та дії в районі басейну річки Дунай, посилюючи зобов'язання стратегії “Європа-2020” щодо розумного, сталого та всеосяжного зростання на основі чотирьох основних напрямів розвитку Дунайського макрорегіону, які становлять ядро стратегії, та головних векторів, за якими вона має реалізовуватися.

Основними напрямами розвитку Дунайського макрорегіону визнано такі: розвиток сполучення, охорона навколишнього середовища, підвищення добробуту й економічне зміцнення.

Необхідно розуміти, що Стратегія ЄС для Дунайського регіону є інструментом як розвитку співробітництва між країнами Дунайського регіону, здатного прискорити рух України до європейської інтеграції, так і регіонального розвитку, здатного сприяти сталому розвитку чотирьох прикордонних областей України, які межують з ЄС і утворюють українську частину Дунайського регіону, – Одеської, Чернівецької, Івано-Франківської та Закарпатської, а також посилити їх участь у міжрегіональному і транскордонному співробітництві. Її реалізація, з одного боку, відкриває нові перспективи та можливості, а з іншого – ставить певні виклики перед країнами – учасницями процесу.

Активна участь України у даній Стратегії ЄС сприятиме підвищенню конкурентоспроможності її регіонів, прискоренню євроінтеграційних процесів та наближенню рівня життя населення прикордонних регіонів до середньоевропейського рівня. Пріоритетні напрями, за якими вона має реалізовуватися, зводяться до макрорегіональної стратегії покращення (завдяки вирішенню головних проблем чи використанню основних можливостей). Для кожного пріоритетного напрямку розробляється план дій, що окреслює проблему та визначає основні труднощі. У свою чергу, кожен пріоритетний напрям повинен узгоджуватися з іншими сферами політики.

Стратегія передбачає запровадження інтегрованого підходу (наприклад, навколишнє середовище – мобільність – розвиток – розвиток трудових ресурсів тощо). Зокрема, адаптація до кліматичних змін і пом'якшення їх наслідків впливають на політику стосовно транспорту, енергетики, туризму, наукових досліджень та ін., які, у свою чергу, призводять до кліматичних змін. Тому для реалізації кожного пріоритетного напрямку важливо залучати органи влади та інституції, які презентують інші сфери.

З метою формування в Україні ефективного координаційного механізму, який би забезпечував зовнішній зв'язок між Європейською комісією та національними координаторами пріоритетних напрямів країн – учасниць реалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону, Постановою Кабінету Міністрів України № 765 від 26 жовтня 2016 р. функцію організаційного, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення діяльності голови Координаційного центру з впровадження діяльності, що пов'язана з участю України в реалізації відповідної стратегії, передано Мінрегіону України.

Для часткового фінансування Стратегії ЄС для Дунайського регіону Європейською комісією розроблено Дунайську транснаціональну програму 2014–2020 рр. З метою її реалізації в Україні ратифіковано відповідну Угоду *, чим було створено правове підґрунтя для фінансування проектів за участю українських партнерів у

* Угода про фінансування Дунайської транснаціональної програми (Interreg V-V Danube – CCI 2014TC16M6TN001) : Закон України № 2554-VIII від 19.09.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-17.

розмірі 5 млн. євро на безоплатній основі в рамках Дунайської транснаціональної програми як фінансового інструмента Стратегії ЄС для Дунайського регіону. Відтак, фінансування реалізації проєктів у рамках стратегії може здійснюватися за рахунок коштів наявних програм технічної допомоги ЄС, міжнародних фінансових організацій, національних бюджетів. Джерелом фінансування програм є ресурси Європейського фонду регіонального розвитку та Інструмента передвступної допомоги для держав – кандидатів на вступ до ЄС. Крім того, пріоритети стратегії планується реалізувати за рахунок відповідних програм прикордонного співробітництва і залучення ресурсів міжнародних фінансових організацій.

Дунайська транснаціональна програма є фінансовим інструментом підтримки політики інтеграції у Дунайському регіоні в чотирьох сферах, які поєднали 11 пріоритетів Стратегії ЄС для Дунайського регіону, а саме:

- інноваційність та соціальна відповідальність;
- навколишнє середовище та культурна відповідальність;
- покращення інфраструктурних зв'язків та енергоефективність;
- ефективне урядування.

Заходи, які мають бути здійснені під час втілення зазначеної програми, передбачають реалізацію проєктів транскордонного співробітництва, спрямованих на соціально-економічний розвиток української частини Дунайського регіону. Це сприятиме виконанню зобов'язань, визначених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Одночасно домовленості мають на меті підвищення готовності до управління екологічними ризиками в Дунайському регіоні, посилення компетенції для бізнесу і соціальних інновацій, сприяння сталому використанню природної та культурної спадщини і ресурсів, підвищення інвестиційної спроможності для вирішення основних суспільних проблем. Угодою також передбачено реалізацію спільних проєктів транскордонного співробітництва, спрямованих на соціально-економічний розвиток української частини Дунайського регіону (Чернівецька, Одеська, Івано-Франківська та Закарпатська області).

Необхідно зазначити, що українською стороною на постійній основі здійснюється оновлення національної “дорожньої карти”. Так, наприклад, у червні 2016 р. питання інтенсифікації співпраці в рамках Стратегії ЄС для Дунайського регіону стало ключовим на парламентських слуханнях з транскордонного співробітництва. Конкретний план дій, який Україна передбачає втілити у середньостроковій перспективі в Дунайському регіоні, представлений у Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки *. Із 55 заходів, основними ініціаторами яких виступили Одеська, Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька області, 19 пунктів відносяться до прикордонних, туристичних та інфраструктурних проєктів, запровадження яких має здійснюватися на придунайських територіях, а також сучасних систем техногенно-екологічної безпеки на Дунаї та його притоках. Крім того, на регіональному рівні Одеська обласна рада своїм рішенням також прийняла відповідний План **.

* Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 р. № 554 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF>.

** Про затвердження Перспективного плану заходів щодо імплементації на території Одеської області Стратегії ЄС для Дунайського регіону : рішення Одеської обласної ради від 21.12.2017 р. № 577-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dair.odessa.gov.ua/files/ved/perspektivnij_plan_strateg_s_dr.pdf.

Стратегія ЄС для Дунайського регіону – це максимально вигідний інструмент для позиціонування ролі України в конгломераті дунайських країн, пошуку вигідних партнерів, залучення інвестицій, обміну досвідом і стимулювання конкурентоспроможності окремих регіонів. По суті, Дунайська стратегія – це ворота в ЄС для України. Отже, Україна, яка заявляє про те, що асоціація з ЄС – її головний пріоритет, повинна просто заповнити цю “дорожню карту” і почати діяти.

Для українських регіонів участь у Дунайській стратегії є можливістю долучитися до створення спільних проєктів і реалізувати вже існуючі ініціативи в партнерстві з іншими країнами Дунайського регіону. Взнявши за взірєць згаданий Перспективний план, необхідно розробити і прийняти подібні програми в кожній із чотирьох областей України, які входять до зони дії Стратегії ЄС для Дунайського регіону. На нашу думку, тільки це може стати основою для загальнодержавного документа і забезпечити комплексний підхід до вирішення багатьох питань на міжнародному рівні. Для цього слід докласти максимум зусиль, аби відновити координаційний механізм, актуалізувати спільні пріоритетні проєкти, визначити спільний середньостроковий план дій участі України в реалізації Стратегії, у тому числі в рамках чинних інструментів ЄС, зокрема Дунайської транснаціональної програми.

Розуміючи, що сьогодні перспектива членства перебуває за межею передбачуваного горизонту планування, необхідно зосередити увагу на лобюванні дедалі тіснішого залучення України до наявних і майбутніх політик та ініціатив ЄС. Ідеться про Європейський енергетичний союз, інтеграцію спільного ринку у сфері нових технологій, інфраструктурну інтеграцію, поширення за межі ЄС елементів європейської регіональної політики (cohesion policy), напрацювання загальноєвропейських соціальних стандартів, дедалі тіснішу інтеграцію у галузі освіти, досліджень та культури, залучення цивільного та військового секторів безпеки європейських держав-партнерів до відповідних ініціатив ЄС.

Очевидно, ці амбіційні плани вимагають серйозних змін від обох сторін. Від ЄС – відкритості до України, від України – спроможності продукувати вчасні та якісно опрацьовані ініціативи, виконувати вимоги не менш амбіційної політики передумов (conditionality policy) з боку ЄС на основі європейських цінностей.

Розробка комплексного бачення участі України в реалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону ґрунтується на усвідомленні необхідності залучення до цього процесу широкого кола експертів у сферах, визначених як пріоритетні в рамках Дунайської стратегії, та застосуванні комплексного підходу, який має враховувати правові, інституційні, методологічні й фінансові межі для реалізації Дунайської стратегії в Україні [3].

Так, органи державної влади, які відповідають за координацію реалізації Дунайської стратегії в Україні, повинні, по-перше, надати сигнал Європейській комісії, іншим країнам та міжнародним організаціям, які діють у Дунайському регіоні (наприклад, Дунайська та Міжнародна комісії із захисту річки Дунай), що Україна має чітке бачення втілення Стратегії ЄС для Дунайського регіону; по-друге, слугувати методологічним орієнтиром для місцевих органів влади та зацікавлених сторін у процесі реалізації Дунайської стратегії на українській частині Дунайського регіону.

Відновлення Придунав'я, розвиток важливих для регіону галузей рибальства, судноплавства, туризму при максимальному збереженні унікальної природи регіону стають цілком можливими за участі України в реалізації Дунайської стратегії,

адже українська частина Дунайського регіону є доволі великою. Завдяки унікальному географічному положенню українська частина даної території має важливе значення для розвитку всього регіону. Крім того, вона є унікальною з точки зору природної спадщини.

Розуміючи необхідність пошуку інструментів запровадження Дунайської стратегії в Україні в розрізі інституційного, економічного, правового, політичного блоків, важливою є перевірка сучасного стану кожного з важливих економічних, соціальних, природно-ресурсних секторів у досить чіткій послідовності, що відповідає структурі Плану дій Європейської стратегії розвитку Дунайського регіону (детальніше див. [4]). Ця інформація має слугувати підґрунтям розробки національної Стратегії для Дунайського регіону, яка повинна розкривати:

- потенціал екологізації системи транспортування та мультимодальних послуг;
- шляхи розвитку відновлювальної енергетики, збереження природної та історико-культурної спадщини на українській частині Дунайського регіону;
- перспективи розвитку екологічного, сільського, гастрономічного і винного туризму;
- пропозиції щодо захисту навколишнього середовища в цілому в Дунайському регіоні, відновлення та збереження якості водних ресурсів, управління природними ресурсами, збереження біологічного і ландшафтної різноманіття та відновлення екосистем у басейні Дунаю;
- шляхи розвитку екологічної освіти та екологічного поінформування населення;
- можливості забезпечення відповідального виробництва, бізнесу та екологічної (економіко-екологічної) кластеризації;
- напрями розвитку людського та інституційного потенціалів регіонального піднесення;
- вектори підвищення конкурентоспроможності української частини Дунайського регіону шляхом розвитку виробництва органічної сільськогосподарської продукції.

Поглиблюючи процеси стратегування української зовнішньої та регіональної політики в напрямі посилення її європейського вектора, варто пам'ятати, що реалізація передбачених стратегічними документами заходів зумовлює необхідність співпраці всіх країн Дунайського регіону, залучення громадськості та приватного сектору. Консолідована співпраця над ідеями має знайти своє втілення в чітких проєктах, реалізація яких може бути профінансована з існуючих джерел ЄС, а також національними, регіональними і місцевими фондами, банками і міжнародними фінансовими організаціями, у першу чергу Європейським інвестиційним банком, некомерційними організаціями, а також з приватних джерел фінансування. Кооперація між країнами ЄС є вкрай важливою для досягнення в цьому питанні бажаного результату. Члени ЄС, регіональні та місцеві органи влади, приватний бізнес можуть узгоджено визначити організацію, яка займатиметься пошуком належних фондів для фінансування даної Стратегії.

Висновки

Результати проведеного дослідження дозволяють наголосити, що участь України в розробці та подальшій реалізації макрорегіональних стратегій ЄС відкриває перед нами шанс долучитися до втілення в життя важливої ініціативи Європейської комісії, а також практично підтвердити свої євроінтеграційні

прагнення. Ключовими елементами їх реалізації є координація шляхом заохочення, підвищення рівня та якості мережевої діяльності, зміцнення існуючої регіональної та міжрегіональної співпраці, а також сприяння новим векторам співробітництва.

Так, участь країн у розробці й подальшій реалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону є реальним шансом створити умови для покращення соціально-економічної ситуації в регіонах, що входять до відповідних частин Дунайського басейну, підвищення якості життя їх населення, розв'язання найбільш гострих екологічних проблем. Для використання всіх наявних можливостей Україна та інші країни-учасниці повинні тісніше співпрацювати над визначенням і узгодженням спільних пріоритетних проєктів (поновлення роботи спільної президентської комісії, активізація діалогу в рамках існуючих євро регіонів тощо). З метою реалізації спільних проєктів у рамках Стратегії ЄС для Дунайського регіону країни повинні відійти від формального сприйняття цього процесу та розпочати діалог стосовно можливостей надходження ресурсів на їх фінансування з національних бюджетів, створення умов для залучення приватних інвестицій, проведення переговорів з європейськими фінансовими інститутами (ЄІБ, ЄБРР) тощо.

Забезпечити ефективну імплементацію положень макрорегіональних стратегій ЄС покликана адаптація національної системи планування до європейських принципів. Зокрема, стратегічне планування розвитку української частини Дунайського регіону має ґрунтуватися на декількох ключових компонентах:

– узгоджених на міжнародному рівні планах розвитку Дунайського регіону та окремих його секторів економіки і життєдіяльності, у яких обов'язково мають бути враховані міжнародні зобов'язання України, зафіксовані в міжнародних конвенціях та угодах, підписаних нашою державою і ратифікованих Верховною Радою України, які, згідно з чинним національним законодавством, вважаються його частиною;

– урахуванні, власне, положень Дунайської стратегії під час розробки нових, оновлення або коригування чинних документів, які визначають стратегічний характер і завдання розвитку територій;

– особливостях національного законодавства України, яке визначає засади державної регіональної політики та принципи територіального планування як одного з найважливіших інструментів розвитку територій (регіонів і населених пунктів).

Отже, активна участь України в реалізації макрорегіональної Стратегії ЄС для Дунайського регіону передбачає:

1) перегляд системи планування в державі та коригування стратегій різних ієрархічних рівнів відповідно до зобов'язань, зафіксованих Україною в міжнародних конвенціях і угодах;

2) розробку та прийняття в кожному регіоні України, що входить до зони дії Стратегії ЄС для Дунайського регіону, перспективного плану заходів з імплементації на території області даної Стратегії;

3) коригування проєкту Національної стратегії розвитку України на період до 2030 р. з урахуванням Стратегії ЄС для Дунайського регіону та прийняття транснаціональної програми на основі програмно-цільового методу (узгодження завдань з виконавцями і чітке підпорядкування ресурсів стратегічним цілям), що забезпечить комплексність стратегічних заходів.

Українські регіони історично залучені до формування сучасних транс'європейських комунікаційних мереж, місцевого і регіонального менеджменту, управ-

ління водними, енергетичними, сільськогосподарськими, лісовими, рекреаційними ресурсами, прогресу базових галузей та багатьох інших економічних і соціальних факторів сталого регіонального розвитку і безпеки. Їх активне інтегрування до систем трансрегіональних проєктів стане істотним чинником стабільної та безпечної розбудови країн Центральної та Східної Європи. Завдяки таким діям до 2030 р. Україна має стати інтегральною частиною безпекової архітектури Європи, що базуватиметься не тільки на декларативній повазі, але й на дотриманні міжнародного права.

Список використаної літератури

1. Винслав Ю. Стратегическое макропланирование и национальная промышленная политика: содержательны ли официальные законопроекты? // *Российский экономический журнал*. – 2014. – № 3. – С. 3–22.
2. Писаренко С.М. Целевое планирование и территориальные комплексы. – К. : Наукова думка, 1983. – 172 с.
3. Комплексне бачення участі України в реалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону ; [під заг. ред. І.В. Студеннікова]. – Одеса : Центр регіональних досліджень, 2015. – 158 с.
4. Maslov Y. Transformational aspects of the european union strategy for the danube region // *Baltic Journal of Economic Studies*. – 2019. – Vol. 5. – No. 3. – P. 108–115 (doi: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-3-108-115>).

References

1. Vinslav Yu. *Strategicheskoe makroplanirovaniye i natsional'naya promyshlennaya politika: sodержatel'ny li ofitsial'nye zakonoproekty?* [Strategic macroplanning and national industrial policy: are official draft laws meaningful?]. *Rossiiskii ekonomicheskii zhurnal* – Russian economic journal, 2014, No. 3, pp. 3–22 [in Russian].
2. Pisarenko S.M. *Tselevoe Planirovaniye i Territorial'nye Komplekсы* [Target Planning and Territorial Complexes]. Kiev, Naukova dumka, 1983 [in Russian].
3. *Kompleksne Bachennya Uchasti Ukrainy v Realizatsii Stratehii ES dlya Dunais'koho Rehionu* [Integrated Vision of Ukraine's Participation in the Implementation of the EU Strategy for the Danube Region]. I.V. Studennikov (Ed.). Odesa, Center for Regional Research, 2015 [in Ukrainian].
4. Maslov Yu. Transformational aspects of the European Union strategy for the Danube region. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2019, Vol. 5, No. 3, pp. 108–115, available at: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-3-108-115>.

*Стаття надійшла до редакції 23 вересня 2019 р.
The article was received by the Editorial staff on September 23, 2019.*
